

Česko-lužický

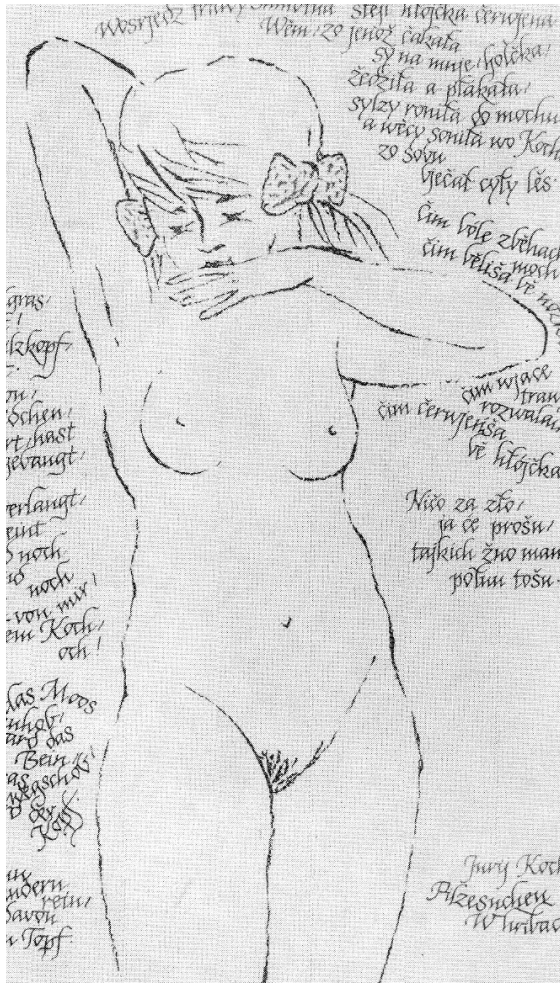
Ročník XX
Číslo 5 / květen 2010

věstník

Jurij Koch

Ja, tón knjez

Stworich sej žonu,
ja, tón knjez ...
ze žoltej lěpjacej hlíny.
Wobkulach hrubl,
mječech jón w rukach,
sformowach woči, hubu a nós, a
rjane bě wobličo.
Šiju sčinić krótku
(hidžu dołhe šije),
ramjenja wuske – a
nadra, ja wam praju!
Tajke kaž, kaž ... na wšojedne
(na nimaj džělach najdlěje).
Hładkowach hlinu wokoło pasa a
wšo, štož tam słuša.
Njezabych ničo, nimo
łopjena figi.
(To někotrym starym wotrazy dych.)
Ja paslich dale,
šwižnej noze, ze
sčehnom a bristwom, kaž so
mi lubi, a
wobdźiwach twórbu.
Zadychach do njej, a
žona so zasmja,
na mnje, toh knjeza ...
Hach, hdy nož bych był
wšehomócný knjez!

Já, pán

Stvořil jsem si ženu,
já, pán...
ze žlutého jílu.
Z hroudy jsem uválel kuličku,
hnětl ji v rukou,
vytvaroval oči, ústa a nos, a
tvář byla půvabná.
Krk jsem udělal krátký
(nesnáším dlouhé krky),
ramena úzká – a
prsá, řeknu vám!
Taková jako, jako ... to je jedno
(na nich jsem pracoval nejdéle).
Vyhledal jsem hlinu okolo pasu a
všechno, co tam patří.
Nezapomněl jsem na nic, kromě
fíkového listu.
(To některým staromilcům vyrazí dech.)
Kutil jsem dále,
mrštné nohy, se
stehny a lýtky, jak se
mi to líbí, a
obdivoval jsem své dílo.
Vdechl jsem jí život, a
žena se usmála,
na mne, pána...
Ach, kdybych tak byl
všemocný pán!

Ze Serbské poezije 27 (LND 1989) přeložil Radek Čermák. Z téže sbírky přetiskujeme plakát Wórši Lanzyny a Steffena Langy.

BJEZ WČERAWŠEHO DNJA NJEJE JUTŘIŠEHO

Timo Meškank wo bywšim profesorje za sorabistiku w Lipsku

Njedawno je so w nadregionalnych němskich nowinach pisało, zo je Ronald Löttsch mjez 1962 a 1985 jako inoficialny sobudźěta-
cer statneje bjezstrašnosće džětał. IM Heinz, tak wón pod skrytym
mjenom swoje rozprawy podpisoowaše, je so zasadžował za wob-
dźětanje řečespytnikow. Běše džě wot 1961 wědomostny sobudźěta-
cer Instituta za slawistiku Akademije wědomosćow NDR. W swo-
jim druhim powołanju wučuślowaše wón mjez druhim slawistow
z Pólskeje, Sowjetskeho zwjazka a druhich socialistiskich krajow,

kotřiž mějachu po měnjenju knježacych w NDR negatiwne politiske
nastajenje. Löttsch je wot 1951 do 1955 w Lipsku a Leningradže
rusistiku studował. W lětnich prózdninach přebywaše wón we
Łužicy, zo by so z principami Stalinoweje narodnostneje politiki
a přesadženjom tutych pola Serbow zaběrał. W léce 1955 zabsol-
wowa wón měsačny praktikum w Instituce za serbski ludospyt, zo
by maciznu za swoje diplomowe džěło na polu serbskeje gramatiki
zběrał. W samsnym léce rozsudži knježerstwo, kombinat w Čornej

Pumpje twarić. Hižo tehdom spózna Löttsch, zo wjedže zwoprawdženje tutoho projekta k wotbagrowanju njeličomnych wsow a přesydljenju serbskeho wobydlerstwa. Wón sam piše, zo budže scěwk toho njewobeńdžomna germanizacija. Hižo w Sowjetskim zwjazku bě wón pilnje přehlady wo narodach wulkomócnarstwa zběrał. Jemu bě nadpadnyło, zo so w běhu lětdžesatkow rjad naličenych pomjenšowaše. Hakle Nikita S. Chruščěw přizna w swojej tajnej narěči na XX. stronskim zjězdze Komunistiskeje strony Sowjetskeho zwjazka 25. februara 1956, zo bě Stalinowy režim tute přesydlował a likwidował. Ani tute přiznać ani reakcija němskich komunistow, kotřiž zatajachu tajnu narěč w swojej sferje wliwa, njeda Löttscha na prawosći natwara socializma dwělować.

W Lipsku schadźowachu so we wosudnym lěće 1956 akademikarjo – mjez nimi tójšto stronjanow – zo bychu wo wuskutkach destalinizacije na Ulbrichtowy system rozważowali. Na reformaciskim dnju 31. oktobra 1956 dóńdže w bydljenju Lipšćanskeho spisowacela Ericha Loesta k zetkanju z pólskim žurnalistom a wědomostnikom Tadeuszom Kupisom. Kaž Loest w swojej knize Prozeskosten 2007 piše, běštaj jeho do kruha diskutowacych přiwjedtoj dwaj slawistaj – Ronald Löttsch a Hinc Šewc. Kupis rozprawješe wo swoich dožiwjenjach jako wojak Armije Krajowej, wo tym, zo bě Čerwjena armija za čas Waršawskeho zběžka na wuchodnym přibrjohu Wisty přihladowała, kak Němcy stolicu Pólskeje zapusćichu a krejpreleće zawinowachu. Tež t. mj. Polski październik bě tema rozmołwow, wuzwolenje Władysława Gomułki k přenjemu sekretarej PZPR a pušćenje kardinala Stefana Wyszyńskeho z jastwa.

W běhu lěta 1957 bu w Berlinje, Lipsku a Halle cyty rjad intelektualnych zajatych. Mjez Lipšćanskimi jatymi běštaj tež Erich Loest a Ronald Löttsch. Jenož Hinc Šewc nic, wón služeše w procesu kónc lěta jako swědk wobskoržby. Loest dósta sydrom a poť lěta, Löttsch tři lěta jastwa, kotřež wotpokućistaj w Budyšinje. Wo róli Šewca pisaše Löttsch spočatk lěta 1990 w serbskich nowinach Nowa Doba, zo njehodži so bjeze wšeho rjec, Šewc bě

denunciant. Skerje je tak, zo běchu so sobudžětačerjo statneje wěstoty [= bjezstrašnosće], kiž su jeho nazymu 1957 přesyšlowali, bórže přesvědčili, zo pokazuje knjez Šewc telko dowidženja a wobžarowanja [...], zo njejsu dalše kubłanske naprawy trěbne. Z druhimi słowami: wón je krydu žrať a so na wotpowědnych instancach přilizował. W lěće 1964 sta so profesor Hinc Šewc z direktorom Instituta za sorabistiku na Lipšćanskej uniwersiće. Mjeztym z jastwa pušćeny Ronald Löttsch so wo to prócowaje, zo bychu jeho zaso do strony přiwzali. W lěće 1969 so jemu to poradzi, a jeho karjera bě zaručena. Po wotchadže Šewca na wuměnk 1993 powoła so Löttsch za jeho naslědnika. W naprašniku, kotryž měješe mjeztym kóždy přistajeny uniwersity wupjelnić, zaby nakřižikować, zo bě za statnu bjezstrašnosć džětał. W awgusće 1995 so to wukopa, a wón dyrbyeše wot jedneje hodžiny na druhu uniwersitu wopuścić. Njewěmy, što je tehdy swojej žonje rjekł. Gesine Löttsch, kandidatka na předsydstwo Lěwicy, je dodžensnišeho swójeho muža jako wopor totalitarneho režima předstajala. Spisowacel Erich Loest je prawe słowo za potajnu džělawosć Löttscha namakał – ekelerlegend. Tomu njetrjeba so ničo dodać.

Słowniček: sobudžětačer – spolupracownik; statna bjezstrašnosć – státní bezpečnost; řečespytnik – jazykovědec; wědomostny – vědecký; wučušlować – slídit, špehovat, vyčenichávat; maćizna – látka; twarić – stavět, budovat; njeličomny – nesčetný; njewobeńdžomny – nevyhnutelný; narěč – projev; tójšto – mnoho, spusta; stronjan – straník; wuskutk – důsledek; zapusćić – zpustošit; krejpreleće – krveprolití; jastwo – vězení; zajaty – uvězněný; wobskoržba – obžaloba; wotpokućić – odpýkat; dowidženje – prohlédnutí; wobžarowanje – litost; kubłanska naprawa – výchovné opatření; trěbny – nutný; krydu žrať – sypat si popel na hlavu; poradzić so – poradit se; naprašnik – dotazník; zabyć – zapomenout; wot jedneje hodžiny na druhu – na hodinu; wopor – obět; ekelerlegend – vzbuzující hnus

NOVINY

Z DOMOVA

Výchova a vzdělávání lužického dorostu patří odjakživa mezi náměty, které členstvo SPL zajímají nejvíce. Nebylo proto žádným překvapením, když na osvětovou schůzi nazvanou **Současnost lužickosrbského školství**, konanou 27. března v sídle Společnosti, zavítala půlstovka účastníků. První, komu předseda Petr Kaleta udělil slovo, byla Jadwiga Kaulfürstowa z Jazykového centra Witaj v Budyšině. Úvodem své srbské přednášky, kterou doprovázela promítaná presentace v češtině, připomněla zlomové období devadesátých let minulého století. Menšinové školství se tehdy potýkalo s povážlivým úbytkem žactva, jenž byl způsoben jak menší porodností, tak ochabším zájmem rodičů o srbské vzdělání potomků. Dosavadní systém bylo třeba zásadně změnit, protože z takzvaných tříd B (především pro německojazyčné žáky) s jednou až třemi hodinami srbstiny týdně si děti odnášely jen chatrnou, společensky nedostatečnou znalost národního jazyka. Východiskem se stala vzdělávací koncepce Witaj, jež se uplatňuje od roku 1998 ve školách mateřských a od roku 2001 i základních (v hornolužických ZŠ pod názvem 2plus, tj. srbský, německý a cizí jazyk). Ve školkách Witaj se děti vychovávají důsledně srbsky, ale nikoli nabádavě, jak na to vzpomínala ze svého dětství přednášející (*Rěčće serbsce!*), nýbrž příkladem: Dítě napodobuje jazyk vychovatelky, leč odpovídá-li – zejména zpočátku – německy, nezakazuje se mu to. Za chybu v srbském ohýbání učitelka nekáře, pouze slovo

Pavel Šlechta.

Snímky Davida Lenka.

opakuje se správnou koncovkou. Důležitost srbských mateřinek pro zachování rodného jazyka vystihuje skutečnost, že z jejich 1 140 svěřenců má jenom 15 % srbskojazyčné rodiče, 16 % jednoho a zbylých 69 % je z domácností, kde se mluví německy! Přitom Kaulfürstowa upozornila, že opatrovní pro čistě srbské děti už neexistují (z uvedených čísel je jasné, proč) a totéž platí o školách. To je také zápor nové školské sítě, jejíž otevřeně přiznala: ryze srbské školní prostředí je minulostí. Přínosem smíšených zařízení je naopak širší kulturní rozhled. Posluchači zhlédli německý propagační film projektu Witaj z roku 2007 a snímek z rakecké školky, jak se chovanci učí nazývat *jablučinu*, *krušwinu*, *slowčinu* a příslušné plody. Referentka představila posluchačům pedagogické časopisy Serbska šula a Lutki, rozdala přehlednou mapu dvojjazyčných MŠ, ZŠ, SŠ a doporučila stránku www.recny-centrum-witaj.de. Z obsažného oddílu *Download* lze stáhnout i Lubomíra Jaroše *Vítr na věčnost. Historický příběh o Miliduchovi, knížeti Lužických Srbů* (viz loňský ČLV, s. 55–56).

Jadwiga Kaulfürstowa s propagační loutkou Witko.

Po přestávce představil svou práci lektor ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy Pavel Šlechta. Jako vystudovaný bohemista a germanista učil šest let na universitě v Erfurtu české a polské literatury. Poté jej MŠMT dosadilo na místo lektora češtiny v Budyšině, kde vystřídal Janu Štillerovou, nyní učitelku českého jazyka na Srbském gymnasiu. Šlechta je jedním ze 14 lektorů vyslaných Českou republikou ke krajanům, jejichž status mají vedle banátských, volyňských a dalších Čechů také Lužičtí Srbové. Jeho pracovní náplní je výuka češtiny na prvním stupni srbských základních škol v Budyšině, Radworu, Ralbících, Chróscících a Pančicích-Kukowě. S Budyšinem a Chróscíci má navíc poji večerní kurs pro dospělé. Chróscice má nejraději, v místní dechové kapele hraje na trubku.

Chróscíci měly i domácího reprezentanta – učitele Jana Rjelku. Zavzpomínal, kterak se za dob socialistického zřízení Srbům dala velká újma zavíráním malých vesnických škol a jejich nahrazováním školami střediskovými. Současné Sasko se však nechová o nic lépe: zrušení chróscických a poté pančických tříd druhého

stupně mělo za následek, že rodiče bydliční ve směru německých měst Halštrowa a Kamence dali své potomky tam, namísto aby je poslali do některé ze zbývajících srbských škol. V závěrečné diskusi zaujal najmě Jurij Šolta z Nowé Wjesky, který vyprávěl o poněmčování worklecké školy v letech padesátých.

R-I

Z HORNÍ LUŽICE

(SN 1. 4.) Ředitel **Srbského institutu** Dietrich Šolta spolu se svými kolegy informoval prezidium spolkového předsednictva Domowiny o činnosti své instituce za poslední rok. Prezidium konstatovalo, že Lužickosrbský ústav dobře plní vytčené úkoly. Do budoucna by však měly být domowinským skupinám a spolkům ve formě přednášek více zpřístupněny výsledky bádání zdejších vědeckých pracovníků. Jednatel Domowiny Bjarnat Cyž dále prohlásil, že by ústav měl převzít zodpovědnost za práci Lužickosrbské jazykové komise. Šolta přítomné informoval o nedostatku finančních prostředků, který má za následek mj. fakt, že některá badatelská pole, jako např. lužickosrbské dějiny, nejsou v současnosti personálně obsazena. Ústav tak nemůže pokračovat v plnění projektů z oblasti historie. Podle něj je také pro další rozvoj srbského jazyka potřeba posílit jazykovědné oddělení tohoto pracoviště.

(SN 6. 4. a 9. 4.) Velikonočních „**křížáckých**“ jízď v katolické oblasti se zúčastnilo 1 671 jezdců zvěstujících zmrtvýchvstání Krista. Oproti loňskému roku ubylo pět křížáků. Jelo se v devíti procesích. I letos přilákal tento specifický srbský zvyk tisíce diváků. V evangelických oblastech Lužice se držely další velikonoční zvyky, jako je *čerpanje jutrowneje wody*, *jutrowne spěwanya* či *jejekulenje*. Posledně jmenovaná tradice přilákala do Budyšina téměř 20 000 diváků, což překonalo všechna očekávání Budyšinské turistické společnosti, jež koulení vajec pořádala. „Budyšin je velikonoční město Německa,“ podotkla předsedkyně společnosti Maria Löcken-Hierlová.

Svátky byly však také poznamenány **výtržnostmi příznivců krajní pravice**. Na velikonoční neděli jezdilo po srbských vesnicích několik zakuklených mužů, kteří vykřikovali protisrbské výroky a vystavovali vlajku s nacistickými symboly. Tito výtržníci poškodili tři srbské kříže a nakreslili na silnici hákový kříž. V souvislosti s uvedenými činy požádal poslanec Levice v saském sněmu Hajko Kozel o vytvoření vyšetřovací komise. Předchozí komise vyšetřovala podobné útoky před dvěma lety, avšak bez výsledku.

V povelikonočním týdnu (8.–10. dubna) uskutečnili čtyřicet dva studenti a studentky Ústavu slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity již druhou **slavistickou exkurzi** do Lužice. Pod vedením Mgr. Petra Kaliny a Mgr. Josefa Šaura navštívili klíčové lužickosrbské instituce (Domowina, Srbský ústav, Srbské muzeum, Jazykové středisko Witaj) a mohli se přímo od jejich představitelů dozvědět, jaká je situace Srbů a které problémy je nejvíce trápí. Součástí exkurze byla také návštěva jazykově nejzachovalejšího území nejmenšího slovanského národa – katolické Horní Lužice. Do budoucna se plánuje pořádání takovéto exkurze každé dva roky.

J-r

(SN 9. 4. a 14. 4.) V Budyšině se konala debata o koncepci **reorganizace Srbského ludového ansamblu**, kterou svolal Svaz lužickosrbských umělců. Setkání se zúčastnilo 30 členů Svazu, spolupracovníků souboru a dalších zájemců. Člen pracovní skupiny Nadace lužickosrbského národa zabývající se transformací srbských profesionálních uměleckých institucí Michael Apel na schůzce prohlásil, že plánovaná fúze souboru s Německo-srbským

národním divadlem není možná, jelikož by se tímto spojením žádné prostředky fakticky neušetrily. Na setkání zazněly hlasy, že by se členové Ansamblu, zejména vedoucí pracovníci, měli učit srbsky. 13. dubna se pak konala mimořádná schůze souboru, kde se jeho pracovníci shodli na odhodlání dále bojovat proti restrukturalizační koncepci, která mj. předpokládá redukci pěveckého sboru na tři čtvrtiny nynějšího stavu.

(SN 12. 4.) V budyšínském Srbském muzeu se konala volební **valná hromada Mačice Serbské**, která byla zahájena připomínkou letecké katastrofy ve Smolensku. Na zasedání tradičně zazněly referáty o činnosti jednotlivých mateřských sekcí. Ve volbách byl za předsedu znovu zvolen Jan Malink, v novém předsednictvu zasednou: Annett Bržanec, Jěwa-Marja Čornakec, Marko Kowar, Jurij Luščanski, Janka Pěček de Lévano, Christiana Piniekowa, Anja Pohončowa a Pěťš Šurman.

Zprávy ze Serbských nowin podal Petr Ch. Kalina.

Z DOLNÍ LUŽICE

(NC 13) Dříve děti dostávaly k velikonočním od svých kmotřů dvě nebo tři zdobená vejce, perník, někdy i další drobné dárky, a také *jatšownu gusku* v podobě palmového listu. **Velikonoční houska** byla 50–60 cm dlouhá, 30 cm široká a byla mírně slaná. Děti za ně bývaly velice vděčné, v nuzných dobách se mohly pořádně najíst. Děti je jedly samotné, někdy máčely do mléka nebo sladily řepným sirupem. Bylo také možno housku polít lněným olejem a posypat cukrem. Houska se dávala ještě v 50. letech, později převládly sladkosti. Především na Blatech tyto housky znají i dnes. Pekařství rodiny Mětových v Borkowech je peče již od svého založení v roce 1979. Prodávají se hlavně na zelený čtvrtek a velikonoční neděli. Werner Mět nechce prozradit, z jakého těsta housky pečou. Dodává pouze, že je to trochu lepší těsto s větším množstvím másla. Jeho syn Stefan v brzké době pekařství převezme a v tradici pečení velikonočních housek chce rozhodně pokračovat.

Kvůli značnému zájmu návštěvníků se letos **trh kraslic** ve

Slepém konal po dva dny, ne pouze po jeden jako v předchozích letech. 38 malířů kraslic ukazovalo své umění, mnozí byli oblečeni v srbském kroji. K tomu 58 prodáváčů nabízelo různé velikonoční zboží. Jako každým rokem přicestovali i Marie a Pavel Petruchovi z Moravy, aby prodávali kraslice ze svého kraje. O kulturní program se postaraly *Rowniske głose*, *Slěpjańske kantorki*, sbor z Nowého Města, děti ze školky v Brězowce a další.

(NC 14) *Pušćelnica*, strouha v Janšojcích, letos zůstala suchá. I toto je jeden z důsledků povrchového dobývání hnědého uhlí. V okolí Janšojc bylo pět rybníků a mokré louky – rostliny i zvířata byly takovému prostředí přizpůsobeny. Společnost Vattenfall chystá **umělé zavodnění luk** v okolí Janšojc, *Janšojckých Danic*, do struh chce napustit 10 miliónů metrů krychlových vody.

(NC 15) Další setkání s *Pójsynogou*, srbské odpoledne naplněné bohatým programem, se konalo na počátku dubna v Drjenowě. Účastnilo se asi 160 osob z Drjenowa, okolních vsí i Chotěbuze. *Pójsynoga*, Marja Elikowska-Winklerowa, překvapila přítomné mysliveckým převletem. Následovaly veselé scénky z loveckého prostředí, vzpomenut byl i pytlák *Bagola*. Poté vystoupila taneční a krojová skupina za základní školy v Ziltendorfu (severně od Eisenhüttenstadtu/Pšibrjogu). Vedoucí skupiny Cordula Bahrowa rozprávěla o svátečních i všedních krojích, které měli účinkují na sobě. Tento lužicko-srbský pooderský kroj (*oderwendische Tracht*) pochází z Uradu a Cybinky, dnes v Polsku. Ziltendorfská skupina byla založena před třemi lety. Veškeré kroje ušila Cordula Bahrowa, předlohou jí byly staré fotografie a některé dochované části krojů. Program pokračoval zpěvem *Serbskego komorného chora*, k němuž se přidali i mnozí přítomní, a představením krojů z Lubnjowa a okolí, které připravila skupina *Rubiško*.

Zprávy z Nowého casniku podal Miloš Malec.

Bronzezeit. Die Lausitz vor 3000 Jahren. Uspořádala Friederike Koch. 196 stran, Kamenec 2007.

Museum západní Lužice v Kamenci uskutečnilo před několika lety reprezentativní archeologickou výstavu, k níž vydalo nákladný katalog, bohatě vybavený barevnými fotografiemi. Pod redakcí F. Kochové se na něm podílela řada specialistů, kteří zpracovali jednotlivé kapitoly. Jde o odbornou publikaci, která však podává sdělení způsobem přístupným veřejnosti. Už jen listovat katalogem je zážitek, protože kvalitní odborné fotografie bronzových předmětů střídají sugestivní snímky, jež lze bez váhání označit za umělecké. Představu o funkci jednotlivých předmětů podávají náorné kresebné rekonstrukce. Časová přímka poskytuje přehledné srovnání doby bronzové v Lužici s nejproslulejšími archeologickými nálezy starověku. Text představuje dějiny archeologického bádání v Lužici, a to od 19. století, na jehož konci vznikl také světoznámý název pro významnou kulturu doby bronzové a železné „lužická kultura“, „lužická popelnicová pole“. Další pasáže jsou věnovány životu v osadách doby bronzové, těžbě rud a výrobě bronzu, hrobum a pohřbívání v té době; pro toho, kdo Lužici zná, je zajímavé sledovat, kolik srbských vesnic (skrytých zde ovšem pouze pod německými jmény) mělo před tisíci lety své předchůdce. Asi nejatraktivnější jsou bronzové „poklady“ (deputy, hromadné nálezy) bronzových zbraní, náradí, šperků, nádob

apod., které se dnes považují naprostou většinou za votivní – oběti božstvům či předkům. V katalogu najdeme jejich soupis z území dnešního spolkového státu Sasko s vyobrazeními; pěkná řádka jich opět pochází přímo z území srbské Lužice.

zbs

Slavistika dnes: vlivy a kontakty. Konference mladých slavistů II říjen 2006. Uspořádali Marek Příhoda a Hana Vaňková. 547 stran, Červený Kostelec – Praha 2008.

Setkání studentů či mladých odborníků v různých oborech začínají být v českém vysokoškolském prostředí čím dál častějším jevem. Sám autor těchto řádků byl v době svých studií pravidelným účastníkem různých rusistických či slavistických konferencí určených studentům, které však dříve byly koncipovány spíše jako soutěže studentských prací, než jako „juniorské“ konference. Recenzovaný sborník, který vychází z druhého ročníku Konference mladých slavistů pořádané v říjnu 2006 pražskými slavisty, dokazuje, že pražská filozofická fakulta zvolila, dle autorova mínění, ten nejlepší možný formát setkávání vědecké omladiny. Jednak nebyla konference omezena pouze na studenty, ale zúčastnili se jí také mladí badatelé, kteří už za sebou mají určité výsledky, což jednoznačně prospívá výměně zkušeností mezi vrstevníky, a jednak nebylo toto setkání úzce oborově vymezeno. Předestřená rozmanitost se odrazila i v samotném sborníku. Ten obsahuje 41 příspěvků z pera účastníků z devíti zemí. Příspěvky

jsou publikovány v devíti různých slovanských jazycích. Pro čtenáře Česko-lužického věstníku nebude jistě bez zajímavosti, že jeden referát je publikován v lužické srbštině a že Lužických Srbů či jejich jazyka se dotýkají tři příspěvky, takže nejmenší slovanský národ je ve sborníku důstojně zastoupen.

Konferenční sborníky všeobecně, ty ze studentských konferencí nevyjímaje, se nečtou jako knihy, tedy od začátku do konce, ale spíše výběrově. Proto i tato recenze bude referovat jen o třech vybraných příspěvcích, přičemž chovám naději, že tím čtenáře povzbudím alespoň k nahlédnutí do sborníku, aniž bych mu vyrazil celou „zápletku“.

Moskevský bohemista a frekventant prázdninových kursů lužické srbštiny v Budyšině Jurij Kirillov se v příspěvku *Ke stavu češtiny v předdobrozenském období s přihlédnutím k situaci lužickosrbské* zamýšlel nad tím, nakolik je oprávněné předdobrozenskou češtinu považovat za úpadkový jazyk, který odmítali uznat stoupenci kodifikace češtiny na základě úzu Bible kralické v čele s Josefem Dobrovským. Autor ukazuje na fakt, že současná čeština dospěla dvě sta let po Dobrovském do podobného stavu, v jakém byla čeština předdobrozenská. Kirillov upozorňuje již v úvodu příspěvku, že předkládá pouze část svých dosavadních výzkumů, a proto nelze jeho tvrzení zcela zobecňovat, nicméně i tak je jeho referát zajímavým příspěvkem k diachronnímu zkoumání češtiny. Srovnání se situací lužické srbštiny na konci 18. století je v příspěvku zachyceno pouze marginálně.

Marek Příhoda ve studii *Slovanští bratři a východní obr – místo Rusů a Ruska v programech a cílech chorvatského ilyrského hnutí 30.–40. let 19. století* analyzuje rozpolcené vnímání Rusů u Chorvatů ve vymezeném období. Velikost Ruska je pochopitelně povzbuzovala ve slovanském citění, zároveň se však představitelé chorvatského ilyrisu důrazně distancovali od politiky zaměřené na carské Rusko. Příhoda svým příspěvkem dokazuje, že na poli zkoumání vnímání Rusů slovanskými národy v období národních obrození jsou stále místa hodná pozornosti.

Oblasti chrématonym, tj. vlastním jménům lidských výtvorů, se věnuje článek Ladislavy Micháلكové *Jak se bude jmenovat* zaměřený na pojmenovávání českých výrobků uváděných na ruský trh. Sám o sobě nepovažuji článek za zcela zdařilý, protože je jednak krátký – de facto tři stránky textu – a jednak autorka ulpěla na vyjmenování příkladů, jak se ten či onen český výrobek jmenuje v ruštině, přičemž hlubší zamyšlení nad tímto stavem chybí. Rozhodně však nelze článku upřít vynalézavost. Autora této recenze však inspiroval ke zcela jiné úvaze. Žijeme v době, kdy se čím dál více kladou otázky, na kolik je ten který vědní obor výnosný, a měřítkem je často pouze to, jak dokáže prodat výsledky svého výzkumu, což humanitní vědy staví do nepříznivého světla ve srovnání s vědami exaktními. Nicméně předmětný článek ukazuje, jak může být lingvistický výzkum užitečný a finančně přínosný. Špatné pojmenování výrobku může předurčit jeho neúspěch na novém trhu a zcela zmařit nemalou investici. Přitom určení vhodného pojmenování, které bude nejen respektovat název v původním jazyce, ale také jazykové zvyklosti nového prostředí, může provést jen skutečně zkušený lingvista.

Při hodnocení každé publikace je třeba mít na zřeteli účel, je-li má sloužit. Zde bylo účelem především představit pracovní výsledky mladé generace slavistů a to se povedlo beze zbytku. Většinu příspěvků je třeba vnímat jako zprávu o běžícím výzkumu, který mladí slavisté provádí, a který pak bude včleněn do některé z větších prací (diplomových či disertačních). Z tohoto hlediska sborník dobře dokládá, že mladá generace slavistů dokáže přijít se zajímavým nápadem. A to považuji za hlavní, protože věda je především nápad nebo jinými slovy, na počátku každého kvalitního výzkumu musí stát dobře položená otázka, na niž hledáme odpověď. Editorům sborníku je třeba pochválit jeho vkus-

nou úpravu a především graficky zdařilou obálku, která sborník dobře reprezentuje, aniž by se vtírala.

Josef Šaur

Бено Будар: *Ріка часу*. Винницька газета, 96 stran, náklad 150 výtisků, Винниця 2009.

Univerzita Ivana Franka v ukrajinském Lvově, resp. její Katedra slovanských filologií, již dlouhá léta patří mezi nemnoho vědeckých pracovišť, kde se systematicky pěstuje sorabistika. Lvovští slavisté pořádají každé dva roky mezinárodní sorabistické semináře, publikují odborná pojednání z oblasti lužickosrbské filologie a v neposlední řadě hojně vydávají překlady lužickosrbské beletrie. Jejich posledním počinem je vydání ukrajinských překladů básní Bena Budara. Básně přeložil a uspořádal všestranný literát Hryhor Movčauk, který v nejbližší budoucnosti hodlá vydat obsáhlou ukrajinskou antologii lužickosrbské poezie.

Ve vstupní stati knihy shrnuje lvovský literární bohemista a sorabista Volodymyr Motornyj dějiny ukrajinského zájmu o literaturu Lužických Srbů. Dále kniha obsahuje na sedm desítek ukrajinských překladů Budarových drobných poetických útvarů, překlad Budarovy jímavé autobiografické povídky *Našel jsem svého otce* z překladatelského pera Oksany Lazor a zdařilý Movčaukův doslov, který esejistickou formou hodnotí dílo Beno Budara na pozadí lužickosrbsko-německých vztahů. Součástí publikace jsou také reprodukce fotografií z básníkovy života. Uspořadatel a překladatel Hryhor Movčauk pro tuto sbírku vybral především Budarovy básně s výrazným vlasteneckým laděním a také ty, které se týkají básníkovy vztahu k Ukrajině: *Lvov – Budyšin*, v níž vystupují dva lvovští sorabisté Kostantyn Trofymovyč a Volodymyr Motornyj, *Můj mateřský jazyk*, jež vznikla u příležitosti 80. narozenin Volodymyra Motorného, *Ivan Franko a Jakub Bart-Ćišinski*, ve které autor spatřuje jasné paralely mezi Ukrajinou a Lužicí v oblasti úsilí o zachování rodného jazyka, a báseň o slovanské vzájemnosti *Kaštany Kyjeva*.

K aktuálnímu ukrajinskému vydání díla Beno Budara lze bohužel mít také několik kritických připomínek. Básně jsou v knize rozděleny do tří skupin označených číslicemi. Klíč k tomuto rozčlenění však posuzovateli knihy uniká. Pouze tři básně nabízejí kromě ukrajinského překladu i hornosrbský originál; jde o díla *Do příchoda wolacy*, *Ruka* a *Nóc w lěsu*. Co vedlo uspořadatele k výběru zrovna těchto básní, není řečeno a z celé koncepce knihy nijak nevyplývá. Publikace je doplněna ilustracemi v podobě jednoduchých, nicméně pozoruhodných grafik. Obrázky jsou podepsány monogramem H. M. (v cyrilici), avšak z tiráže ani jiných míst knihy se bohužel nedozvídáme, který výtvarník (či výtvarnice) se za touto šifrou skrývá.

I přes jisté výhrady je jasné, že tato sbírka básní Beno Budara je důležitým vydavatelským počinem, který dokáže zainteresované Ukrajince seznámit s dobrými překlady děl jednoho z živých klasiků lužickosrbské poezie.

Petr Ch. Kalina

Barbara Krygier: *Człowiek na nowo*. Indygo Press, 200 stran, Varšava 2009.

Na říjnovém Českomoravském slovanském sjezdu zaznělo z řečniště opakované volání po slovanské filosofii. Taková potřeba je pochopitelná, uvážíme-li, že žádné politické hnutí (ať stranické či nadstranické) s dlouhodobými cíťadostmi se bez jednotlivého světónázoru neobejde. Nejčastěji zaznívalo jméno současné polské myslitelky. Není proto na škodu podívat se na sbírku jejích essayů, už v minulosti částečně přednesených a otištěných na různých místech.

Základní směr autorčina vymezování není těžké uhodnout: „proces odtrhávání se západní filosofie od života náramně pokročil, až skončil v interpretaci a neustálém přetváření samobytných

textů, nemajících už téměř žádné souvislosti s reálnou existencí.“ (s. 78)

Krígierová soudí, že v důsledku prudkého rozvoje vědy začal člověk sebe sama vnímat jako bytost vně světa, vydělenou pro své výjimečné vlastnosti, najmě pro schopnost pozorování a popisu světa. Byl to „počátek svérázného vyobcování ze světa, ztotožnění se s úlohou pozorovatele. Přičemž vyobcování nastoupilo subjektivně v psychice člověka: mentálně se odtrhl od své přirozenosti. Přesněji řečeno, zdálo se mu, že se odtrhl, ježto faktické odtržení není vůbec možné. Tím stvořil podmínky k tomu, aby se v myšlenkových proudech objevil dualismus, který stále negativně zatěžuje duševno současného člověka.“ Připomíná, že v mnoha posvátných knihách se stavějí do protivy ničemnost těla a síla ducha. Podle ní je tělo „dokonalým, zázračně přesným, znamenitým nástrojem, ovšemže netrvalým, v určitém čase se opotřebovávajícím.“ Chválí uctivý poměr člověka k přírodě v raném středověku, zpochybňující tvrzení, že by se jí bál: „Nezaměnily se tu pocity úcty a pokory s bázní? Ačkoli tyto emoce mohou mít mnoho společného. Člověk tedy ctil Slunce, Měsíc, prameny, háje, oheň, posvátné hory, jezera a okolo něho žijící stvoření, jakož i paměť svých předků.“ (s. 11–12)

Filosofka neuhýbá ani před otázkou posmrtného bytí: „Shodneme-li se na tom, že tělo jest nositelem vědomí a naši vědomou činnost tvoříme věci, které nás překračují – to znamená, že ještě trvají a žijí, když zakončíme svoji pozemskou existenci –, musíme uznat, že jedinou šancí na pozemskou nesmrtnost jest zapojení do kulturního procesu, kdy se určitá naše část od nás jakoby odlučuje a obohacuje kulturní dílo. Evoluce nám tudíž vynucuje úkol, a my se rozhodujeme, zda jej přijmeme, nebo se od něho odvrátíme. Vzdávající se účasti v kulturní tvorbě, omezujeme naše jsoucno časově i prostorově, omezujeme je toliko na dobu trvání biologického žití jednotlivce a těsný prostor, v němž se odehrává jeho osud. Úloha člověka se pak v nejlepším případě zužuje na předání života.“ (s. 13)

Pisatelka se často dotýká výchovy: Děti by neměly potlačovat své city, a to nejen radost a nadšení, nýbrž i zlost, nechuť a vzdor. Měly by se zamýšlet, jakou jim dávají informaci o nich samých i o okolí. Měly by je přijímat a vyjadřovat způsobem nikomu neškodícím. „Například pocit zlosti, *obyčejně* předem hodnocen jako zlý, tlumen a nepřipouštěn do vědomí, se přetváří v agresi, namířenu ven, na újmu mezilidským vztahům, nebo namířenu dovnitř, a pak poškozuje vnitřní ústroje organismu.“ (s. 47)

Bohužel nemohu zakrývat, že většina textu zdaleka není tak poutavá, jak by se z hořejších citací mohlo zdát. Ku příkladu na straně 17 vědkyně tvrdí: „Nezpochybňujíc nároku úcty k lidské důstojnosti, je třeba přiznat, že procesy personalisace došly příliš daleko, přehnaně zdůrazňující individuální charakter člověka, přiznávající mu autonomii, jaké v podstatě nemá, čili autonomii do značné míry ilusorní.“ Toť zajímavá these, v níž bych očekával východisko pro posouzení časového sporu individuálních a kolektivních práv. Nic takového však nenásleduje. Badatelka se vznášá na theoretickém nebi a ne a ne dosednout na zemi a poradit s řešením praktických svízeli. A tak je tomu na většině stránek. Jako kdyby východní theoretisování bylo stravitelnější nežli západní.

„Civilisace dozrála k tomu, aby spojila, zcelila a ukázala v nových tvarech a formách myšlenkové dílo všech kultur. Odpověď na otázku: co je současný svět, jaké jsou směry jeho rozvoje, kam spěje? jaká je v něm role člověka? A, ve shodě s odkazem našich myslitelů, právě Slovanům připadl úděl vzít tuto úlohu na sebe – problém dalšího rozvoje civilisace, jenž má význam nejen pro naši oblast, nýbrž také pro celý svět.“ (s. 191) Téměř mírospásná myšlenka! Jen kdybychom si nejprve uměli zamést před vlastním prahem.

Klidně bych se mohl podepsat pod autorčino stanovisko, že vstupu západoslovanských zemí do EU v roce 2004 pomohla „mediální mystifikace“ (s. 193). Jinou klamavou zprávu však

šíří sama kulturoložka, když se se ve vši vážnosti o čtyři odstavce výše odvolává na padělanou Velesovu knihu. Tímto bludem hrubě snížila úroveň své jinak pozoruhodné publikace.

Richard Bígl

Společně. Městská knihovna, 48 stran, Varnsdorf 2009.

Nedávno konaný třináctý ročník Svátku lužickosrbské poezie ve Varnsdorfu se stal opět popudem pro vznik sborníčku. Bylo by určité škoda, kdyby tentokrát překlady a texty Milana Hrabala zůstaly ležet v šuplíku. Toto vydání je trochu netradiční, protože je věnováno hned dvěma jménům, a sice **Juriji Winarovi** (1909–1991) a **Janu Skalovi** (1889–1945). Podle toho je sborníček i uspořádán, totiž rozdělen na dvě části, přičemž pro otevření druhé části je třeba sborníček obrátit.

A jak se Milan Hrabal vypořádal s tvorbou obou připomínaných osobností? Hudební skladatel, sborníkmistr a básník Jurij Winar je v českém jazyce prakticky nepopsaný list, takže bylo možné svobodně vybrat satirické „šlehy“, které ještě dnes mají vypovídací hodnotu. I když ostrá kritika Konráda Adenauera by v dnešním kontextu jistě působila také poutavě. Hrabal se vynasnažil, aby překlady básní i písní působily stejně i v češtině, a většinou se to povedlo. Co lze tomuto oddílu vyčíst je chybějící překlad třetí sloky písně Hvězdičky (s. 12), případně neměl být tištěn srbský originál.

Druhou část sborníčku, jak už bylo uvedeno, tvoří výbor z díla Jana Skaly. Jeho dílo už v češtině zastoupené je, a proto nepřekvapí, že nejdůležitější sociálně realistická povídka Stary Šymko už byla kdysi přeložena Josefem Suchým. V novém překladu opět zapůsobí na čtenáře, který může srovnávat tehdejší politiku důlního koncernu s dneškem. Skalovu sekci korunuje báseň Bena Budara, který se v posledních letech věnuje tematice druhé světové války mezi Lužickými Srby a uměleckými prostředky ztvárnil okolnosti Skalovy smrti.

Máme tedy před sebou další příklad české recepce lužickosrbské literatury a profil dalších dvou lužickosrbských autorů. Určitě by nebylo od věci, aby medailony autorů a výběr překladů byly zpřístupněny na Wikipedii nebo jinde v internetu, sborníčky přece jen časem nebudou tak dostupné pro zájemce jako v době vydání.

Radek Čermák

Adam Brémský: Činy biskupů hamburského kostela. Argo, 281 strana, Praha 2009.

Po kronice Dětmara Meziborského vyšla v edici *Memoria medii aevi* i kronika Adama Brémského. Překladatelka Libuše Hrabová vybavila knihu rozsáhlým poznámkovým aparátem, mapou a zejména genealogickými tabulkami vládnoucích dynastií.

Dílo nese podnázev Velká kronika evropského Severu. Mimo vlastní Sasko se zabývá zejména oblastmi, ve kterých hamburští arcibiskupové vykonávali misijní činnost. To znamená Skandinávií a zeměmi Polabských a Pobaltských Slovanů, zejména Obodritů a Luticů. V dodatku je uvedena posloupnost obodritských knížat a jejich rodové vazby na severské dynastie, Piastovce a ruské Rurikovce. Jsou zde uvedeny prakticky všechny tehdejší slovanské kmeny a země, okrajově i Čechy a Morava. Ve čtvrté knize kroniky autor zeměpisně popisuje „Slavani“ až po Rus a Bulharsko. Jako slovanské uvádí i kmeny, které vlivem snahy německých historiků o prokázání nároků na tato území jsou považovány za germánské. Jedná se zejména o Vandaly, které někdy uvádí jako samostatný národ vedle Hunů, někdy jako Slovany. To by posunulo přítomnost Slovanů v této oblasti o několik století dále do minulosti.

Srbským oblastem je věnována v kronice menší pozor-

nost. Adam Brémský rozeznává dvoje Srby: jedny žijící mezi Labem a Sálou, což byla dle něj původní vlast Srbů, druhé za Odrou. Mezi Srby počítá i Susly neboli Suselce na levém břehu Labe. Srbskému území se příliš nevěnuje z toho důvodu, že, jak sám uvádí, Ota I. založil na srbském území arcibiskupství v Magdeburku (tj. území nemělo nic společného s hamburským arcibiskupstvím). Popisuje však společné boje Čechů a Srbů proti německému Konrádu I.

Kronika počíná vládou Karla Velikého s krátkými odkazy na děje předchozí a je dovedena do konce jedenáctého století. Pro studium historie slovanských kmenů je neocenitelnou pomůckou.

Petr Marek

***Trachten als kulturelles Phänomen der Gegenwart.*
Uspořádaly Ines Keller a Leonore Scholze-Irrlitz,
Domowina-Verlag, 179 stran, Budyšin 2009.**

Sborník, vydaný dvojicí německých etnoložek a historiček Ines Kellerové a Leonore Scholze-Irrlitzové, je výsledkem konference pořádané v březnu 2007 Srbským ústavem v Budyšině na téma Kroje jako kulturní fenomén v současné společnosti.

Dílo určené zejména čtenářům z odborných kruhů mapuje názory a přístup vědecké i širší veřejnosti ke kroji jako kulturnímu jevu v současném německém a rakouském prostředí. Dozvíme se zde například, proč v některých oblastech Rakouska a Německa lidé stále nosí kroje v každodenním životě, zatímco v jiných regionech již lidé tradiční oděv odložili, jaký vztah mají ke krojové kultuře obyvatelé regionů s odlišným kulturním a historickým vývojem či jak je tradiční lidový oděv využíván coby symbol v komerčním světě.

Sborník tvoří 12 příspěvků od dvanácti autorů, z nichž každý je odborníkem s poměrně úzkou specializací na konkrétní téma. Tato skutečnost se pak zákonitě odráží v zaměření jednotlivých statí. Mozaika na první dojem nespořodných pohledů a názorů z různých směrů (setkáváme se s přístupem kulturně-historickým, filozofickým, kulturologickým, psychologickým, sociologickým, etnografickým) přitom ve výsledku tvoří ucelené dílo, které zkoumaný fenomén podchycuje a zpracovává způsobem téměř vyčerpávajícím. Určitou nevýhodou zůstává, že samotné příspěvky mezi sebou příliš málo komunikují a každý tak tvoří separovaný celek. Je pak úkolem čtenáře, aby vypracoval syntézu zde prezentovaných myšlenek a vyvodil z textů komplexní pohled.

Téma pokrývají autoři vsutku plošně. Od zdařilé definice kroje se přes studium role odívání v konstrukci identity jedince dostáváme k užívání, využívání a zneužívání krojů ve 20. století a pochopíme komplex funkcí a symbolů, které v kroji spatřují a nalézají lidé v rámci současné společenské a kulturní situace. Transformace krojové problematiky z pole čistě etnologického do sféry kulturologie vybízí badatele k mezioborové diskusi nad současným vztahem veřejnosti ke kroji a důvody jeho nošení. Zkoumán je vliv migrace obyvatelstva na opouštění, nebo naopak

posílení krojové kultury, její změny a vznik nových krojů v přímé souvislosti s potřebou posílení regionální identity.

K uchování krojových tradic významně přispělo z odborného hlediska do značné míry kontroverzní působení v německém prostředí rozšířených „krojových poradkyň“, které přizpůsobují a přetvářejí historické kroje vzhledem k potřebám moderního člověka. Pozoruhodným se jeví aktivní podíl samotných etnologů na procesu tvorby krojových inovací, odůvodněný snahou zamezit zastarání a odložení krojů (pomineme-li excesy jako arizace krojů v nacistickém období). Do jisté míry se tento fenomén projevil i na území Rakouska¹. Kroje v jejich historické podobě bývají vyřazeny z běžného života a přetrvávají pouze jako součást muzejních expozic.

Témata globálního významu přibližují autoři sborníku sondami do typicky krojových oblastí – zejména Bavorska a slovanské Lužice. Na těchto dvou případech explicitně vyniknou odlišné důvody pro nošení krojů v kulturně rozdílných regionech: v Bavorsku, kde bylo oblékání krojů dlouhodobě podporované státem a zábavním průmyslem, nebyl tradiční oděv ušetřen modernizačních zásahů, zatímco u katolických Srbů tvoří kroj nejen samozřejmou součást jejich života, ale především významný pilíř kolektivní (národní) identity a zachovává si z těchto důvodů více svou tradiční podobu a dokonce i některé původní funkce. Také skrze tuto skutečnost se Lužice do jisté míry vymyká ze situace panující v ostatních německých krojových oblastech a struktura zdejší krojové kultury se blíží spíše přístupu uplatňovanému v českém a moravském prostředí. Zajímavý je postřeh o udržování krojových tradic zejména v srbsky mluvících rodinách, dokazující úzkou provázanost jazyka a kultury v tomto regionu. Evangeličtí Srbové opouštějí svůj jazyk, zpravidla odkládají i své kroje a nejen nábožensky, ale i kulturně se přiklání k německé majoritě.

Sborník představuje velice vyrovnané a komplexní dílo, přestože závěry autorů jednotlivých příspěvků se ne vždy shodují. V několika případech (zejména pak v první kapitole) jsou – částečně jistě cíleně – předkládána odvážná až provokativní tvrzení, vybízející čtenáře k reakci a vtahující jej do odborné diskuse. Některé příspěvky pak končí až příliš definitivním konstatováním stavu, autor jakoby dospěl k nezvratnému všeobecně platnému závěru, jiné však volí cestu mírnější a nechávají téma otevřené dalšímu vývoji. Právě vysoce odborný analytický přístup autorů, interdisciplinární pojetí většiny příspěvků a ucelenost zpracování tématu tvoří ze sborníku jako celku pozoruhodné dílo, které by nemělo chybět v povinné literatuře studentů etnologie a kulturologie.

Daniel Dědovský

Recensent je doktorandem Ústavu etnologie FF UK.

¹ Vzhledem ke společným kořenům české a rakouské etnologie podněcuje téma odborného čtenáře ke komparaci s vývojem v českém prostředí; velice zajímavé by bylo zejména srovnání českých propagátorek svérázu s působením zmíněných krojových poradkyň v sousedních zemích.

**Jurij Koch: *Syn bratr. Plav.*
Měsíčník pro světovou literaturu 12/2009, s. 17–21.**

Kochovu povídku o milosrdném podvodu spáchaném rodinou na umírajícím zčeštil Lukáš Novosad. Překlad se čte celkem dobře. Kromě několika málo nedopatření chci upozornit jen na to, že *wjetka kurjawa* je zbytečné překládat „podlá mlha“, vyhovuje-li doslovný protějšek vetchá, a že *należność* značí záležitost, nikoli „náležitost“.

R-I

Z březnového čísla časopisu evangelických Srbů **Pomhaj Bóh** by naší pozornosti neměl uniknout rozhovor **Trudly Malinkové** s Borborou Kralowou z Budyšina, vedoucí mateřské školy Witaj *K wódnemu mužej* v Malešecích. Kralowa na základě svých zkušeností vysvětluje, jak velké jsou rozdíly v různých zařízeních. Ve školce v Horách měli jen jednu skupinu Witaj a začátky byly složité. Když později učila v Radworu, srbsější obci, překvapily ji četné negativní reakce spolupracovnic. Ty neměly pro zavedení projektu Witaj v radworské německé školce pochopení a domnívaly se, že stačí, je-li v obci lužickosrbská školka.

Překvapivě větší pochopení našla u německých rodičů a dětí. V Malešecích je zcela jiná situace. Zde běží projekt ve všech skupinách školky. Ze čtyř vychovatelek jsou tři Srбки a čtvrtá je sice z čistě německého prostředí, ale naučila se jazyku a s dětmi také mluví srbsky. Paradoxní a v Lužici žel typická je pak situace, kdy s dětmi a mezi sebou mluví učitelky srbsky, na pracovních poradách však vládne němčina, protože technická spolupracovnice je Němka a nerozumí. Školka U vodníka má i několik dětí jeslových a také sem docházejí děti ze základní školy v Bartu jako do družiny. Je tedy zcela vytížená. Předškoláci přicházejí bez jakýchkoliv znalostí srbštiny. V některých případech trochu rozumějí maminky, které kdysi absolvovaly výuku v třídách B Srbského gymnasia. Ty se samy rozhodly zpřístupnit řeč svým dětem. S nimi se Kralova pokouší rozmlouvat srbsky. Atmosféru vzájemné tolerance dokresluje i fakt, že děti jsou z víceméně německého prostředí, částečně z rodin žijících

mimo církev, zatímco jejich vychovatelky pocházejí z katolické srbské Lužice, a prostředí, ve kterém se všichni pohybují a jež spoluvytvářejí, je evangelické. Všichni se přitom snaží na práci zařízení podílet či ji podporovat. Hezkou ilustrací, že nejde jen o řeč, ale také atmosféru školky, dokresluje pojmenování jednotlivých skupin: od nejmenších *Lutků* (skřítkové), přes *Wódne muži* (vodníci) po nejstarší *Bludnički* (bludičky). Děcka ze školní družiny jsou *Zmije* (draci).

Z dalších zajímavých článků je možno uvést příspěvek Mato Krygařa o kursu lužické srbštiny pro začátečníky, konaném od loňského října v Bukecích pod vedením Juliany Kaulfürstové z Drážďan. Zajímavá je různá motivace účastníků – jedni mají srbské kořeny, druzí děti či vnuky ve školce *Witaj* a třetí prostě chtějí jen něčemu rozumět, navštíví-li srbské kulturní akce. Na základě vůle scházet se i po úspěšném kursu byla založena bukecká *Bjesada*.

HH

Mitteldeutscher Rundfunk odvysílal 10. dubna stý díl srbského televizního měsíčníku *Wuhladko*. Redakce vybrala z každého vysílání po jedné fotografii, mezi nimi také záběr křížů za zrušené základní školy II. stupně. Vizte kategorii *Sachsenspiegel* na www.mdr.de/galerie/sachsen.

ZÁPISNÍK

Lužice: ostrov nebo most? Veletrh **Svět knihy** konaný na výstavišti v Praze-Holešovicích zve k autorskému čtení Jurije Kocha 15. května od 13:00 v Literární kavárně na balkoně vlevo v pravém křídle Průmyslového paláce. Naváže beseda nejen o Lužici a jejím místě na mapě Evropy. Moderovat bude Lukáš Novosad

a Radek Čermák. Z českého překladu *Modré vrány* bude číst Libor Vacek. Pořádá měsíčník *Plav*.

Z Kochovy povídkové reportáže **Modrá vrána** budou číst v Ústí nad Labem 26. května od 19:00 v Café Max (Pivovarská 3) překladatelé Lukáš Novosad a Radek Čermák. Zahraje písničkářka Jana Šteflíčková.

Česko-lužický věstník vydává Společnost přátel Lužice, U Lužického semináře 90/13, 118 00 Praha 1-Malá Strana, www.luzice.cz, tel. 234 813 146, za **finanční podpory ministerstva kultury ČR** ročně v deseti číslech a jednom dvoučísle nákladem 300 výtisků. Cena 20 Kč.

Redakční rada: výkonný redaktor Richard Bígl, Zelenohorská 506/17, 181 00 Praha 8-Bohnice, biegl@email.cz, tel. 723 598 953; zástupce Petr Kalina, vestnik@luzice.cz; Zuzana Bláhová, Radek Čermák, Josef Šaur, Jan Zdichynec.

Roční předplatné: ČR 200 Kč, zahraničí 20 € (hotově 15 €) bankovním převodem na účet ČSOB (Poštovní spořitelny) 181757044/0300.

Objednávky a stížnosti na nezasílání: Klára Poláčková, Pionýrů 310/5, 289 23 Milovice, polackova.klara@seznam.cz, tel. 607 588 684.

Rada se ne vždy ztotožňuje s názory a slohem pisatelů. Za pravdivost odpovídá autor. MK ČR E 6880. ISSN 1212-0790.